Олесь Донченко

ЛЮБИМА КНИЖЕЧКА

Оповідання

Катруся вже справжня школярка! Вчиться вона в першому класі і вміє читати: "Оса мала. Мамо, тут оса".

Ого, Катруся вміє не тільки читати, а вже й букви пише. У неї є зошит, і в ньому кожну сторінку розліновано на рядки — це зошит для письма. Є ще в школярки і другий зошит — для арифметики. Його розліновано клітинками. А третій зошит — для малювання. На першій сторінці Катруся намалювала яблуко й гриб. Яблуко розмалювала червоним олівцем, а шапочку на грибі — жовтим. Чудовий вийшов грибок! Справжнісінький маслючок — молоденький, тугий, ніжка товста і шапочка трохи набік.

Та найбільше подобається Катрусі новий буквар. Яка ж це хороша книжка! Ви тільки погляньте, який малюнок на обкладинці: він так і світиться фарбами! Ідуть на малюнку діти до школи. У кожного сумка з книжками. Попереду всіх дві дівчинки.

— Дивися,— каже Катруся до своєї подруги Наталочки,— це — я, а це — ти. Правда ж? І ти розповідаєш мені щось дуже-дуже цікаве!

І в середині букваря багато малюнків. Ось на зеленій стеблині сидить оса. Черевце в неї жовте з чорними смужечками, крильця прозорі. А навколо квіти — і голубі, і лілові, і рожеві. А ось велика буква "С", і під нею намальовано сову, сніп, серп, стіл, сани, сапку. Всі слова починаються на букву "С". А Катруся придумала ще: соловейко, сорока, сонечко.

А букви в букварі не мертві, а живісінькі. Катрусі здається, що "О" — це обручик, який ось візьме і покотиться... "Ж" — сердитий жук з гострими кігтями. "Н" — це драбинка, "Р" — сокирка, а "С" — гадючка.

Дуже любить свій буквар Катруся. Розглядає і боїться, щоб плямочку не зробити. Обгорнула його білим папером і не букварем його зве, а буквариком — такий він їй милий.

Прийде хто в гості до мами, а Катруся зараз:

— Тьотю, а в мене — букварик! Учителька загадала на завтра ось це прочитати і це...

Сяде і голосно читає...

— На су-ку ку-ку! На ти-ну кар-кар!

І ось сталося лихо: Катруся загубила свого букваря. А було це так. Катруся з Наталею поверталися з школи. Накрапав дощ, і дівчатка поспішали. Біля міського саду Наталя попрощалася; звідси їй додому ближче. Катруся побігла далі стежкою через сад.

Дівчинка знала таку вузеньку стежку, яка вела навпростець додому. Треба тільки звернути з головної алеї і минути кіоск, де продаються книжки. Тут і починається знайома стежка.

Ну от, прибігла додому, а дощ уже затарабанив у вікна.

По обіді Катруся сіла вчити уроки, розкрила сумку і хотіла витягти буквар. Але... букваря в сумці не було!

Ви чуєте — буквар зник!

Дівчинка похапцем витрусила із сумки все, що в ній лежало. На стіл випали три зошити: один — для письма, другий, у клітинку,— для арифметики, третій — для малювання. Стукнув пенал, розкрився, і з нього вискочила гумка й олівець.

Катруся зазирнула і під стіл, і під стілець — ні, букваря нема.

— Загубила,— прошепотіла дівчинка. Серце в неї стиснулось, па очі навернулися сльози. А як це сталося? Коли?

Катруся пам'ятала, як вона після останнього уроку склала зошити, поклала в сумку буквар. З коридора гукнула Наталочка: "Катрусю, швидше!"

Катруся вискочила з класу вслід за подружкою, закрила в коридорі сумку...

Згадалось дівчинці: тікаючи від дощу, вона бігла стежкою через міський сад...

Катруся схопилась. Ось де вона загубила буквар. На стежці!

Ну, ясно, вона бігла й розмахувала сумкою — буквар і вискочив. А вона й не помітила.

Школярка накинула на себе жакет і вийшла надвір. Дощ перестав, але з дерев зривалися великі краплини.

Дівчинка хутко йшла стежкою в саду, уважно озираючись навкруги. Стежка була росяна, холодні краплини з дерев іноді влучали просто за комірець.

"Що ж сталося з моїм букваріком? — гірко думала Катруся.— Адже він, напевне, розмок, зовсім розмок під дощем!"

Додому повернулася дівчинка тоді, коли почало смеркати. Була вона стомлена, в мокрих, брудних черевиках. Але букваря так і не знайшла.

"Що ж тепер буде? — думала Катруся.— Що скаже вчителька Марія Пилипівпа?"

А як згадала про тс, що в усіх у класі є букварі, тільки одна вона, Катруся, залишилася без свого чудового букварика, сльози самі покотилися по щоках.

Дівчинка розповіла мамі про своє горе.

Мати похитала головою:

— Хіба ж можна бути такою розгубою? Завтра ти мусиш про все розказати вчительці. А плакати, Катрусю, не треба. Будь мужньою!

Звісно, Катрусі дуже хочеться бути мужньою, сміливою. І вона буде такою. Яке б лихо не сталося, Катруся ніколи, ніколи не стане плакати. Вона сама не любить плаксіїв. Але ж як шкода букваря!

Наступного дня вранці про загублений буквар уже знала й Наталочка. Вона одвела Катрусю в найдальший куточок класу — між дверима й шафою — і, щоб ніхто не почув, зашепотіла подружці:

— Ой, Катрусенько, нікому ж, нікому не кажи про буквар! Бо якщо довідаються Мишко Лобода або Стьопа Шевчук, ото дражнитимуть "роззявою!"

Очі в Катрусі стали великими й сумними.

— А як же я... Як же я вчитиму уроки без букваря?

— Нічого,— прошепотіла Наталя,— вчитимеш. Я тобі свій буквар даватиму! Хай мій буквар буде й твоїм.

З ніжністю і любов'ю дивиться Катруся на подружку.

Яка хороша ця Наталочка! Звісно, краще нічого не казати вчительці. Соромно признатися Марії Пилипівні, що ось я, мовляв, така роззява, буквар загубила!

Марія Пилипівна, весело посміхаючись, зайшла в клас.

Усі школярі, дівчатка й хлопчики, дружно встали.

— Здрастуйте,— привіталася вчителька.— Сідайте. Вона розгорнула класний журнал, зробила перекличку, а тоді глянула на всіх і спитала:

— Діти, скажіть мені, чи ніхто з вас нічого не загубив?

У Катрусі так і тьохнуло серце. Вона дуже почервоніла, але, позирнувши на Мишка Лободу та на Стьопу Шевчука, потупилась.

Мишко і Стьопа були найбільшими задирами в першому класі. А що вже насмішники — хтозна-які! Проходу не дадуть!

Тут піднесла руку маленька чорнява дівчинка з двома кісками, звали її Оля Калюжна.

— Я загубила гумку! — сказала вона.

— А я — олівець! — відповів Дмитрик Шумило. Катруся ворухнулась, і Наталочці здалося, що вона

теж хоче піднести руку. Наталочка швидко сіпнула подружку за рукав:

— Мовчи!

— Погано, що ви загубили гумку й олівець,— докірливо сказала Марія Пилипівна.— Треба бути уважними і берегти свої речі. Більше ніхто нічого не губив?

Усі мовчали.

Катруся, зашарівшись, намагалася не дивитись на вчительку.

Марія Пилипівна пройшлася між партами, а тоді сказала:

— Ну, тепер кожний покладіть перед собою буквар, і будемо читати.

Всі взяли книжки.

Тільки Катруся сиділа мов на голках. Наталочка присунула до неї свій буквар.

— Будемо вдвох! — шепнула вона.

Вчителька підійшла ближче й зупинилась просто біля Катрусиної парти.

— А де, Катре, твій буквар? — спитала вона раптом. Катрусю кинуло в жар: ой, як соромно перед усім

класом!

Вона вже хотіла відповісти, що забула буквар удома, але, глянувши у вічі Марії Пилипівні, не змогла сказати неправду.

— Я... Я загубила...— прошепотіла вона.

— А я ж питала. Чому ти притаїлась? — промовила вчителька.

Катруся мовчала. їй хотілось заплакати, розповісти Марії Пилипівні про все — як вона шукала буквар учора на росяній стежці в саду, як хвилювалась, але вирішила мовчати, щоб не насміхались Мишко й Стьопа.

Про все хотілось розповісти вчительці, але Катрусі перехопило дихання. Вона мовчала, тільки серце її билось, як пташка в клітці.

— Як же можна загубити свій буквар? — сказала вчителька.— Адже і буквар, і кожний зошит, і навіть гумка й олівець — це наша школярська зброя. Що було б, якби наші хоробрі солдати губили свою зброю?

У класі було так тихо, що, здавалось, задзижчи муха, і то б її почули.

— А що коли ти будеш піонеркою,— продовжувала вчителька,— і тобі доручать віднести важливий пакет у штаб юних розвідників. Ти й пакет загубиш?

Катруся враз підняла голову і, глянувши просто в очі вчительці, голосно сказала:

— Ні, я б ніколи не загубила!

Вчителька якусь мить мовчала, а тоді промовила:

— Добре. Щоб це було останній раз! І запам'ятайте, діти: що б не сталося, не треба таїтися! Говоріть завжди правду. Нічого не бійтеся!

Марія Пилипівна пішла до столу, розкрила свій портфель і вийняла такий знайомий Катрусі буквар.

— Ось твій буквар, Катре. Ти загубила його вчора в коридорі. Візьми! Будемо читати, діти...

За матеріалами: Олесь Донченко. "Любима книжечка". Оповідання. Художник Ірина Зубковська-Скаканді. Київ, видавництво "Веселка", 1988, 16 с.